

**UCHWAŁA NR XLVII/378/18
RADY MIEJSKIEJ W KROŚNIE ODRZAŃSKIM**

z dnia 9 lutego 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020
„Aktywność zaczyna się w rodzinie”.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 i 2232 oraz z 2018 r. poz. 130) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, 1292, 60 i 2217 oraz z 2018 r. poz. 107) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 „Aktywność zaczyna się w rodzinie”, który stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Tomasz Rogowski

Załącznik do uchwały nr XLVI/378/18
Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim
z dnia 9 lutego 2018 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 - 2020

„AKTYWNOŚĆ ZACZYNA SIĘ W RODZINIE”

Spis treści:

1. Założenia Programu i jego adresaci.
2. Zadania realizowane w poprzednim okresie.
3. Dane dotyczące wspieranych rodzin.
4. Cele i zadania Programu Wspierania Rodziny 2018-2010.
5. Monitoring i ewaluacja Programu.

1. ZAŁOŻENIA PROGRAMU I JEGO ADRESACI

1.1. Założenia Programu

Aktywność zaczyna się w rodzinie. Dlatego Gminny Program Wspierania Rodziny w Krośnie Odrzańskim na lata 2018 - 2020 skupia uwagę na aktywności. Rodzina jest i powinna być szkołą zaradności i aktywnego rozwiązywania problemów. Jednak nie wszystkie rodziny są zdolne do samodzielnego działania i wypełniania podstawowych funkcji, dlatego potrzebny jest program wsparcia. Jego głównym wykonawcą, przy szerokiej współpracy z partnerami, będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) określa zasady oraz formy pracy i pomocy rodzinom mającym trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz sprawowaniu pieczy zastępczej. Zadania te zostały podzielone na gminę, powiat i samorząd województwa. Jednak podstawowym miejscem udzielania pomocy rodzinie jest gmina. Działania powinny być nakierowane na profilaktykę oraz na wszechstronną pomoc rodzinie w kryzysie, tak aby mogła ona poradzić sobie z trudnościami. Prawidłowa diagnoza problemów rodziny oraz działania profilaktyczne wspierające dziecko w rodzinie są formą najbardziej optymalną i skuteczną. Praca z rodziną biologiczną, w przypadku, gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające utrzymanie pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i pomocy specjalistycznej może mieć szereg negatywnych konsekwencji. Ważne jest, by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie, także w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną naturalną.

Program ten jest spójny z celem strategicznym pn. „Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu” zawartym w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2013 - 2020 przyjętej uchwałą nr XXXII/243/13 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 1 lutego 2013 r.

Niniejszy Program jest również zgodny z założeniami Programu Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016 - 2023. Jednym z jego celów szczegółowych jest zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim wynika, że z ogółu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, 1/3 mieszka na terenie obszaru podlegającego rewitalizacji. Diagnoza zawarta w Programie Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016 - 2023 przyjętego Uchwałą Nr XXIII/194/16 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 10 sierpnia 2016 r. wykazała, że jest to obszar, na którym poza bezrobociem i ubóstwem występują również inne negatywne zjawiska społeczne, takie jak: przestępczość, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych,

alkoholizm i narkomania oraz niski poziom aktywności społecznej. Szczególną grupę stanowią dzieci i młodzież, które w wyniku degradacji rodziny najbardziej narażone są na różnego rodzaju patologie.

Szczególnie istotne jest wspieranie rodzin, aby zapobiec takim zjawiskom, jak przemoc czy dziedziczenie biedy. Wszystkie działania powinny opierać się na szeroko rozumianej pracy socjalnej polegającej na diagnozowaniu potrzeb, współpracy oraz udzielaniu zindywidualizowanej pomocy. Rozwój środowisk zagrożonych powinien się również odbywać poprzez stwarzanie warunków do ich uczestnictwa w różnorodnych formach aktywności społecznej.

1.2. Adresaci Programu

Odbiorcami Programu są rodziny wychowujące dzieci, zamieszkujące na terenie Gminy Krosno Odrzańskie. Szczególna uwaga została poświęcona rodzinom z różnorodnymi problemami (przemoc, uzależnienia, ubóstwo, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, zagrożenie umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, próba odzyskania opieki nad dziećmi). Za pomoc rodzinom zagrożonym marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym odpowiedzialne są następujące grupy zawodowe: pracownicy socjalni, asystenci rodziny, pedagodzy, policja, kuratorzy, przedstawiciele służby zdrowia (pielęgniarki szkolne i środowiskowe), specjaliści zatrudnieni w placówkach oświatowych, psychologodzy, logopedzi.

2. ZADANIA REALIZOWANE W POPRZEDNIM OKRESIE

W latach 2015-2017 zrealizowano szereg zadań służących wspieraniu rodzin w naszej Gminie. Wynikały one z uchwalonego przez Radę Miejską w dniu 27 marca 2015 r. Programu Wspierania Rodziny w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2015 - 2017 "Mamo, tato chcę być z wami".

W styczniu 2015 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli szkół i przedszkoli, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Hufca Pracy oraz pracowników socjalnych, dotyczące włączenia się w realizację Programu Wspierania Rodziny w Gminie.

W okresie obowiązywania Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017, w celu przywrócenia rodzinom zdolności do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci, a także stworzenia systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, podjęto m.in. następujące działania:

- 1) Podpisano z wolontariuszami porozumienia o współpracy w zakresie pomocy dzieciom ze szkół z terenu Gminy przy odrabianiu lekcji, nauce kompetencji społecznych oraz organizacji zabaw rozwijających kreatywność;
- 2) Zorganizowano zbiórkę odzieży dla rodzin wielodzietnych i ubogich;
- 3) Zorganizowano piknik rodzinny;
- 4) Zorganizowano konkurs fotograficzny "Rodzina w obiektywie - przy obiedzie";
- 5) We wszystkich latach realizacji Programu brano udział w ogólnopolskiej akcji "Czysty aniołek" organizowanej przez Stowarzyszenie Piękne Anioły;
- 6) Zorganizowano prelekcję dla mieszkańców Gminy pod nazwą "Świadome rodzicielstwo";

- 7) W latach 2016 – 2017 przeprowadzono warsztaty dla rodziców pn. "Trening umiejętności wychowawczych".

3. DANE DOTYCZĄCE WSPIERANYCH RODZIN

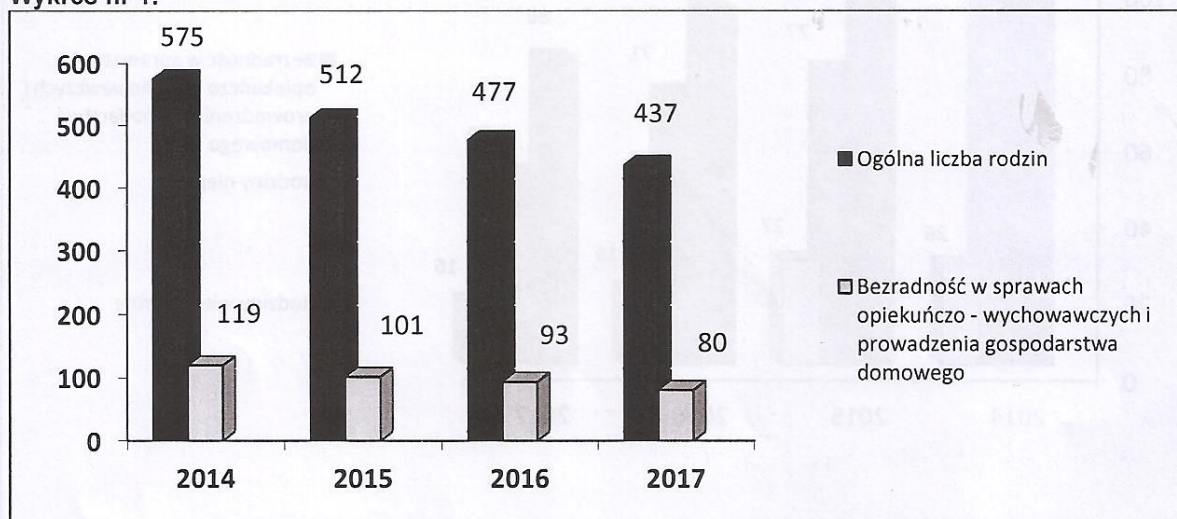
Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim, zawartych w sprawozdaniach, wynika, że ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej corocznie zmniejsza się.

Tabela nr 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz liczba rodzin z deficytami funkcji rodzicielskich.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ogólna liczba rodzin	575	512	477	437
Rodziny z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	119	101	93	54

Jak wynika z Tabeli nr 1 rodziny korzystające z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w stosunku do ogólnej liczby rodzin w latach 2014 - 2017 stanowią około 20%.

Wykres nr 1.

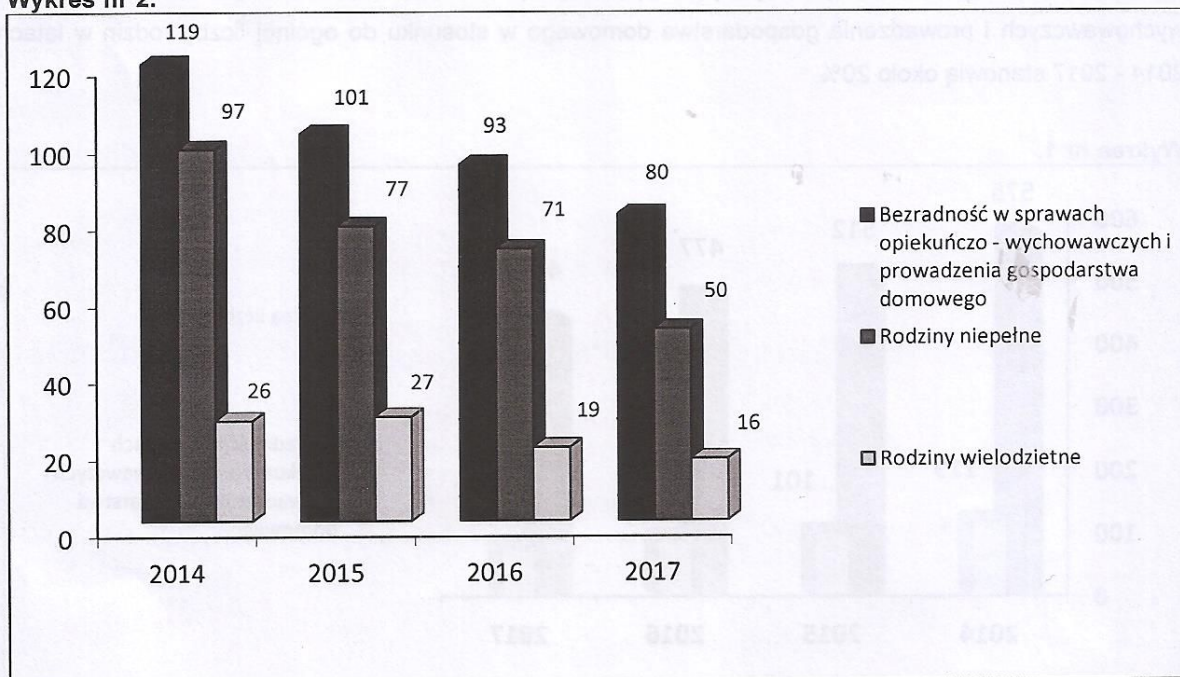

Na przestrzeni lat 2014 – 2017 zauważalny jest ponadto spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Tabela nr 2 przedstawia ilość rodzin borykających się z tym problemem w podziale na strukturę rodziny.

Tabela nr 2. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z problemami opiekuńczo-wychowawczymi z uwzględnieniem struktury rodziny.

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin ogółem			
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym	119	101	93	80
rodziny niepełne	97	77	71	50
rodziny wielodzietne	26	27	19	16

Wykres nr 2.

Prezentowane dane wskazują, że wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przeważają rodziny niepełne. W roku 2014 stanowiły one 82 % ogólnej liczby rodzin, w latach 2015 – 2016 ilość takich rodzin wyniosła ok. 76%, a w roku 2017 – 62%.

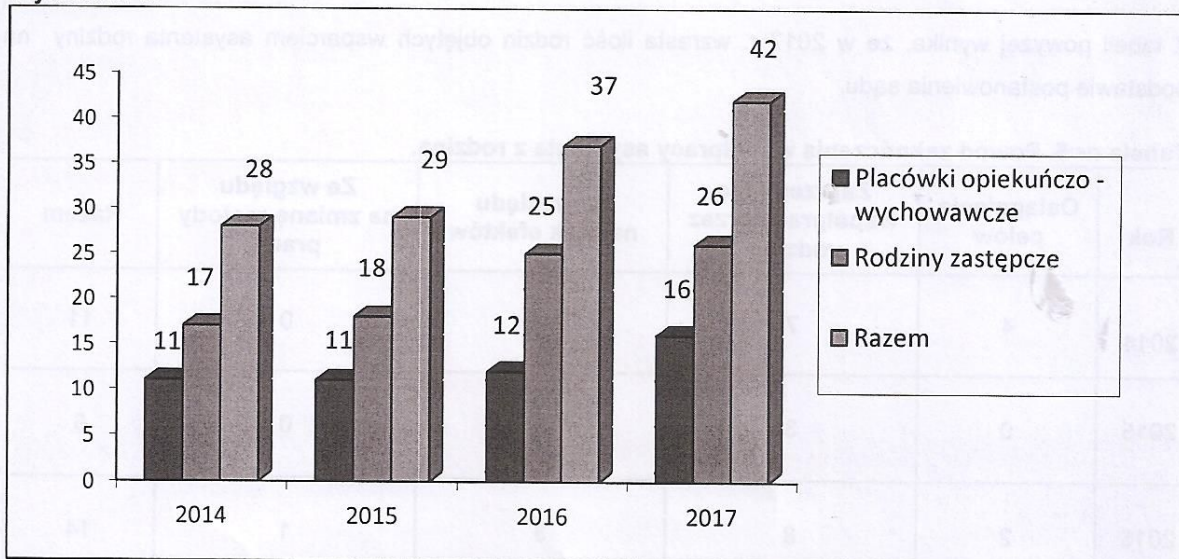
Dysfunkcje występujące w rodzinach są zagrożeniem dla ich trwałości, co w skrajnych przypadkach może powodować ograniczenie praw rodzicielskich poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ze względu na rodzaj.

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.			
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	11	11	12	16
Rodziny zastępcze	17	18	25	26
Razem	28	29	37	42

Jak wynika z Tabeli nr 3 wzrasta liczba dzieci z Gminy Krosno Odrzańskie umieszczanych w pieczy zastępczej.

Wykres nr 3.

W związku ze wzrostem liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2014 – 2017 wieloetapowa praca z rodziną naturalną powinna być nadal kontynuowana.

Jednym z zadań własnych gminy wynikającym z ustawy dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zapewnienie wsparcia asystenta rodziny dla rodziny przeżywającej trudności. Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Tabela nr 4. Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta w latach 2014 – 2017.

Rok	Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta na podstawie postanowienia sądu	Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta w ciągu całego roku kalendarzowego ogółem
2014	1	26
2015	3	28
2016	4	34
2017	9	34

Z tabeli powyżej wynika, że w 2017 r. wzrasta ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na podstawie postanowienia sądu.

Tabela nr 5. Powód zakończenia współpracy asystenta z rodziną.

Rok	Osiągnięcie celów	Zaprzestanie współpracy przez rodzinę	Ze względu na brak efektów	Ze względu na zmianę metody pracy	Razem
2014	4	7	0	0	11
2015	0	3	3	0	6
2016	2	8	3	1	14
2017	2	0	2	0	4

Powyższe dane wskazują, że w latach 2014 – 2017 najczęstszym powodem zakończenia pracy asystenta z rodziną było zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Ze względu na brak efektów w latach 2014 - 2017 zakończono współpracę z 8 rodzinami. Ilość rodzin, z którymi zakończono współpracę w analizowanym okresie ze względu na osiągnięcie celów wynosiła 23% wszystkich rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę.

Rodzina 500 +

Od 1 kwietnia 2016 r. realizowany jest program Rodzina 500+. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 r. określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady wypłacania i przyznawania tego świadczenia. Głównym celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokajaniem jego potrzeb życiowych. Osoby uprawnione do świadczenia wychowawczego to: matka, ojciec, opiekun faktyczny dziecka i opiekun prawny dziecka.

Tabela nr 6. Liczba rodzin objętych programem Rodzina 500+ wraz z liczbą dzieci w tych rodzinach.

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2016 (stan na 31.12.2016 r.)	1048	1517
2017 (stan na 31.12.2017 r.)	923	1327

Z danych znajdujących się w tabeli nr 6 wynika, że ilość rodzin oraz ilość dzieci w rodzinach objętych rządowym programem Rodzina 500+ w 2017 r. w stosunku do 2016 r. zmniejszyła się.

Tabela nr 7. Udział procentowy dzieci objętych programem Rodzina 500 + w stosunku do wszystkich dzieci zamieszkałych w Gminie Krosno Odrzańskie.

Rok	Dzieci objęte programem 500 + w stosunku do wszystkich dzieci zamieszkałych w Gminie Krosno Odrzańskie
2016 (stan na 31.12.2016 r.)	49,8 %
2017 (stan na 31.12.2017 r.)	43,8 %

Z tabeli znajdującej się powyżej wynika, że liczba dzieci objętych programem 500 + w stosunku do wszystkich dzieci zamieszkałych w Gminie Krosno Odrzańskie na przełomie 2016 - 2017 roku zmniejszyła się o 6 %.

4. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Cele i zadania niniejszego Programu zostały określone na podstawie przedstawionych na wstępie założeń, doświadczeń wynikających z realizacji poprzedniego Programu oraz danych dotyczących wsparcia udzielanego rodzinom. Na tej podstawie uznano, że Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 powinien uwzględnić następujące okoliczności:

- 1) Potrzebę integracji działań na rzecz rodzin z problemami;
- 2) Potrzebę aktywizacji matek nieaktywnych na rynku pracy;
- 3) Potrzebę wykorzystania potencjału organizacji partnerskich, w tym podmiotów ekonomii społecznej.

Cel główny:

Wzmocnienie zdolności rodzin do aktywnego i samodzielnego wypełniania swoich funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Cele szczegółowe oraz działania:

4.1. Rozwijanie zdolności rodzin do samopomocy i do korzystania z form aktywnej integracji oferowanych przez organizacje i instytucje poprzez:

- 1) Włączanie rodzin w działania podejmowane przez podmioty współpracujące z Ośrodkiem Pomocy Społecznej (m.in.: spółdzielnie socjalne, Stowarzyszenie SYNERGIA);
- 2) Stworzenie wraz z partnerami Ośrodka Pomocy Społecznej oferty spotkań dla matek nieaktywnych zawodowo;
- 3) Angażowanie oraz motywowanie rodzin do korzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego oraz terapeutycznego;
- 4) Dostarczanie wiedzy i uczenie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych poprzez organizowanie warsztatów dla rodzin;
- 5) Tworzenie grup wsparcia dla rodziców przy zastosowaniu zasady pomocniczości.

4.2. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez:

- 1) Pomoc dzieciom w nauce szkolnej oraz rozwijanie ich kompetencji społecznych;
- 2) Szeroko rozumianą współpracę z instytucjami, z którymi zawiązane zostało partnerstwo, poprzez pomoc rodzinom w dostępie do świadczonej pomocy w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym, społecznym i edukacyjnym;
- 3) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny oraz monitorowanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i pedagogów szkolnych;

- 4) Przekazywanie wniosków o leczenie odwykowe osób uzależnionych lub nadużywających alkoholu do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 5) Systematyczną pracę asystenta rodziny z rodzinami polegającą m.in. na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich,
 - ocenie wydolności opiekuńczo-wychowawczej i ewentualnych zaniedbań względem dzieci,
 - sporządzaniu planu pracy z rodziną oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie;
- 6) Współpracę pracowników socjalnych i asystentów rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim z pracownikami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie Odrzańskim w zakresie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- 7) Pomoc rodzinom w dostępie do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.

4.3. Poprawa funkcjonowania rodziny w sferze socjalno - bytowej poprzez:

- 1) Działania na rzecz podniesienia świadomości w zakresie planowania rodziny,
- 2) Wsparcie finansowe dla rodzin na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, ustawy o dodatkach energetycznych oraz ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- 3) Wsparcie rzeczowe dla rodzin w formie zbiórek organizowanych przez gminne instytucje;
- 4) Dożywianie dzieci w formie ciepłego posiłku;
- 5) Pomoc rodzinom w załatwieniu spraw związanych z uzyskaniem prawa do mieszkania socjalnego lub komunalnego w przypadku trudnej sytuacji mieszkaniowej;
- 6) Wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieciom z rodzin wieloproblemowych.

4.4. Wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez:

- 1) Organizowanie kampanii lokalnych na rzecz rodzin;
- 2) Promowanie rodziny podczas organizowanych imprez lokalnych;
- 3) Organizowanie koloni i półkolonii przez instytucje i organizacje działające na terenie gminy Krosno Odrzańskie;
- 4) Organizację pikniku rodzinnego;
- 5) Zorganizowanie zabawy choinkowej dla dzieci;
- 6) Zorganizowanie warsztatów kulinarnych.

5. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

5.1. Wskaźniki ewaluacji Programu

Wskaźnikami osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych objętych wsparciem asystenta rodziny;

- 2) Liczba rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu, w tym ilość rodzin, które zakończyły pozytywnie współpracę z asystentem rodziny;
- 3) Liczba rodzin korzystających z porad i konsultacji specjalistów;
- 4) Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej;
- 5) Liczba osób uczestniczących w warsztatach dla rodziców;
- 6) Liczba dzieci, które zostały objęte pomocą edukacyjną w ramach wolontariatu;
- 7) Liczba działań podjętych w ramach współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi na terenie Gminy Krosno Odrzańskie;
- 8) Liczba dzieci z rodzin z problemem w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, które zostały objęte wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014 – 2020”;
- 9) Liczba dzieci z Gminy Krosno Odrzańskie uczestniczących w koloniach i półkoloniach.

5.2. Monitoring Programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2018 – 2020 pt. „Aktywność zaczyna się w rodzinie” zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin biologicznych poprzez czynny udział w życiu rodzinnym i społecznym. Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim jako koordynator będzie wspierał rodziny w ich działaniach. Program będzie na bieżąco monitorowany przez zespół powołany przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej oraz poddawany ocenie w zakresie osiągania zamierzonych celów. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, ograniczenie patologii społecznej, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, zminimalizowanie negatywnych zachowań, stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny, a w szczególności zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych poza rodziną.

5.3. Źródła finansowania Programu

Program wspierania rodziny finansowany będzie ze środków własnych gminy, dotacji z budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych.